

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

6 päivänä syyskuuta 2018*

Muutoksenhaku – Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) – Ydinaseiden levittämisen estäminen – Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistetut rajoittavat toimenpiteet – Toimialakohtaiset toimenpiteet – Iranilaisiin rahalaitoksiin liittyviin varainsiirtoihin kohdistuvat rajoitukset – Rajoitusten vahvistaminen – Päätöksen 2012/635/YUTP ja asetuksen (EU) N:o 1263/2012 säännöksiin perustuva riidanalainen järjestelmä – Iranin ydinasekysymystä koskevan yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täytäntöönpano – Kaikkien tähän kysymykseen liittyvien Euroopan unionin rajoittavien toimenpiteiden poistaminen – Riidanalaisen järjestelmän kumoaminen asian ollessa vireillä unionin yleisessä tuomioistuimessa – Vaikutus oikeussuojan tarpeeseen unionin yleisessä tuomioistuimessa – Oikeussuojan tarve ei ole säilynyt

Asiassa C-430/16 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 2.8.2016,

Bank Mellat, kotipaikka Teheran (Iran), edustajinaan M. Brindle, T. Otty, QC, J. MacLeod ja R. Blakeley, barristers, ja S. Zaiwala, Z. Burbeza, A. Meskarian ja P. Reddy, solicitors,

valittajana,

ja jossa valittajan vastapuolina ja muina osapuolina ovat

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään M. Bishop ja I. Rodios,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Euroopan komissio, asiamiehinään D. Gauci, J. Norris-Usher ja M. Konstantinidis, ja

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään S. Brandon, avustajanaan M. Gray, barrister,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Rosas, C. Toader, A. Prechal (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.1.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn, kuultuaan julkisasiamiehen 30.5.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen, on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Bank Mellat vaatii valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 2.6.2016 antaman tuomion Bank Mellat v. neuvosto, (T-160/13, EU:T:2016:331; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi Bank Mellatin kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 267/2012 muuttamisesta 21.12.2012 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1263/2012 (EUVL 2012, L 356, s. 34; jäljempänä riidanalainen asetus) 1 artiklan 15 alakohta tai kyseinen säännös siltä osin kuin siinä ei säädetä Bank Mellatin tapaukseen sovellettavasta poikkeuksesta, ja Bank Mellatin vaatimuksen siitä, että unionin yleinen tuomioistuin toteaa, ettei Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 15.10.2012 annetun neuvoston päätöksen 2012/635/YUTP (EUVL 2012, L 282, s. 58) 1 kohdan 6 alakohtaa voida soveltaa siihen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tausta

- 2 Bank Mellatin, joka on iranilainen liikepankki, varat ja taloudelliset resurssit jäädytettiin useiden sellaisten unionin oikeuden toimien nojalla, joilla pantiin täytäntöön Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmia, koska katsottiin, että kyseinen pankki osallistui ydinaseiden levittämistä koskevaan Iranin toimintaan. Kyseisen pankin nimi mainittiin tässä tarkoituksessa mainittuihin toimiin liitetyissä luetteloissa.
- 3 Unionin yleinen tuomioistuin kumosi tuomiollaan 29.1.2013, Bank Mellat v. neuvosto (T-496/10, EU:T:2013:39), Bank Mellatin kirjaamisen luetteloon, joka sisältyi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja yhteisen kannan 2007/140/YUTP kumoamisesta 26.7.2010 annetun neuvoston päätöksen 2010/413/YUTP (EUVL 2010, L 195, s. 39) liitteeseen II, luetteloon, joka sisältyi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 423/2007 (EUVL 2007, L 103, s. 1) liitteeseen V, luetteloon, joka sisältyi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EY) N:o 423/2007 kumoamisesta 25.10.2010 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 961/2010 (EUVL 2010, L 281, s. 1) liitteeseen VIII, ja luetteloon, joka sisältyi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 267/2012 (EUVL 2012, L 88, s. 1) liitteeseen IX (jäljempänä – siltä osin kuin on kyse kaikista asianomaisista luetteloihin kirjaamisista – yhdessä yksittäiset rajoittavat toimenpiteet).
- 4 Unionin tuomioistuin hylkäsi tuomiollaan 18.2.2016, neuvosto v. Bank Mellat (C-176/13 P, EU:C:2016:96), kyseisestä unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta tehdyn valituksen.
- 5 Nyt käsiteltävä asia koskee varainsiirtoihin ja rahoituspalveluihin kohdistuvia rajoituksia koskevaa järjestelmää, josta säädetään samoin sanamuodoin päätöksen 2010/413 2 luvussa ja asetuksen N:o 267/2012 V luvussa, sellaisina kuin nämä ovat – myös samanlaisin sanamuodoin – muutettuina päätöksellä 2012/635 ja riidanalaisella asetuksella (jäljempänä riidanalainen järjestelmä).
- 6 Erityisesti päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 alakohdalla muutettiin päätöksen 2010/413 10 artiklaa. Riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdalla muutettiin asetuksen N:o 267/2012 30 artiklaa ja lisättiin viimeksi mainittuun asetukseen 30 a ja 30 b artikla.

- 7 Riidanalaisella järjestelmällä oli kyseisten muutosten kautta tarkoitus vahvistaa toimialakohtaisten rajoitusten järjestelmää, josta oli jo säädetty päätöksen 2010/413 II luvussa ja asetuksen N:o 267/2012 V luvussa.
- 8 Päätöksen 2012/635 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
- ”Jotta estetään sellaisten taloudellisten varojen, muun omaisuuden tai muiden resurssien siirtäminen Iraniin, jotka voisivat edistää Iranin ydinalan toimia, joihin liittyy joukkotuhoukseiden leviämisen vaara tai ydinasejärjestelmien kehittämistä, unionin ja Iranin pankkien ja rahoituslaitosten väliset liiketoimet olisi kiellettävä, jollei niihin ole saatu lupaa etukäteen asianomaiselta jäsenvaltiolta. Tämän ei tulisi estää sellaisen kaupan jatkumista, jota ei ole kielletty päätöksellä [2010/413].”
- 9 Asetuksen N:o 267/2012, sellaisena kuin se on muutettuna riidanalaisella asetuksella (jäljempänä muutettu asetukset N:o 267/2012), 30 artiklassa säädettiin rajoituksista yhtäältä sellaisten rahoitus- ja luottolaitosten ja valuutanvaihtotoimistojen, joiden kotipaikka on Iranissa, sekä niiden konttorien ja tytäryhtiöiden ja sellaisten luotto- ja rahoituslaitosten sekä valuutanvaihtotoimistojen, jotka ovat sellaisten henkilöiden, yhteisöjen tai elinten määräysvallassa, joiden kotipaikka on Iranissa, ja toisaalta Euroopan unionin rahalaitosten välisiin rahoitusliiketoimiin.
- 10 Erityisesti on todettava, että muutetun asetuksen N:o 267/2012 30 artiklan 2 kohdan mukaan voitiin suorittaa ainoastaan ensinnäkin humanitäärisiin tarkoituksiin liittyviä siirtoja, toiseksi siirtoja, jotka ovat henkilökohtaisia rahalahetyksiä, kolmanneksi siirtoja, jotka liittyvät tiettyyn kauppasopimukseen, jos siirtoa ei ole kielletty asetuksella N:o 267/2012, neljänneksi siirtoja, jotka koskevat diplomaatti- tai konsuliedustustoja tai kansainvälisiä järjestöjä, viidenneksi siirtoja, jotka liittyvät iranilaista henkilöä, yhteisöä tai elintä kohtaan esitettyjen tai näiden esittämien vaateiden täyttämiseen liittyviin maksuihin, tai luonteeltaan samankaltaisia siirtoja, ja kuudenneksi siirtoja, jotka ovat tarpeen asetuksen N:o 267/2012 12 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainittuihin sopimuksiin perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi.
- 11 Muutetun asetuksen N:o 267/2012 30 artiklan 3–5 kohdassa säädettiin, että saman artiklan 2 kohdan perusteella sallittavat varainsiirrot edellyttivät tapauskohtaisesti ja siirtojen kohteen mukaisesti sekä eri kynnysarvoista lähtien ennakoilmoitusta ja toimivaltaisen kansallisen viranomaisen antamaa ennakkolupaa.
- 12 Muutetun asetuksen N:o 267/2012 30 a artiklassa säädettiin erityisesti tietyistä rajoituksista yhtäältä sellaisten iranilaisten henkilöiden, yhteisöjen ja elinten ja toisaalta sellaisten unionin kansalaisten välisille varainsiirroille, joita ei tarkoiteta saman asetuksen 30 artiklassa.
- 13 Muutetun asetuksen N:o 267/2012 30 b artiklan 1 kohdassa säädettiin, että jos lupa oli myönnetty saman asetuksen 24–28 a artiklan mukaisesti, saman asetuksen 30 ja 30 a artiklassa säädettyjä rajoituksia ei sovellettu.
- 14 Muutetun asetuksen N:o 267/2012 30 b artiklan 3 kohdassa säädettiin, että kyseisen asetuksen 30 artiklan 3 kohdan b alakohtaa ja 30 artiklan 3 kohdan c alakohtaa ja 30 a artiklan 1 kohdan c alakohtaa sovellettaessa toimivaltaisten viranomaisten oli myönnettävä tarkoituksenmukaisesti katsominsa ehdoin lupa varainsiirtoon, ellei niillä ollut perusteltua syytä todeta, että varainsiirto, johon lupa haettiin, voisi rikkoa jotain mainitussa asetuksessa säädettyistä kielloista tai velvoitteista.
- 15 Sellaisen yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täytäntöön panemiseksi, josta on 14.7.2015 sovittu Iranin islamilaisen tasavallan kanssa Iranin ydinalaa koskevan kysymyksen osalta (jäljempänä yhteinen kattava toimintasuunnitelma) ja johon sisältyy sitoumus poistaa kaikki ydinalaan liittyvät unionin rajoittavat toimenpiteet, päätöksen 2010/413 muuttamisesta 18.10.2015 annetun neuvoston päätöksen (YUTP) 2015/1863 (EUVL 2015, L 274, s. 174) 1 artiklan 17 alakohdassa säädetään, että muun muassa päätöksen 2010/413 10 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltaminen keskeytetään.

- 16 Samassa tarkoituksessa asetuksen N:o 267/2012 muuttamisesta 18.10.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 2015/1861 (EUVL 2015, L 274, s. 1) 1 artiklan 15 alakohdassa säädetään muun muassa siitä, että asetuksen N:o 267/2012 30, 30 a ja 30 b artikla kumotaan.
- 17 Päätöksen 2010/413 muuttamisesta annetun päätöksen (YUTP) 2015/1863 soveltamispäivästä 16.1.2016 annetusta neuvoston päätöksestä (YUTP) 2016/37 (EUVL 2016, L 11 I, s. 1) ja neuvoston tiedotteesta (EUVL 2016, C 15 I, s. 1) ilmenee, ettei riidanalaisista järjestelmää sovelleta enää 16.1.2016 jälkeen.

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 18 Bank Mellat nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 15.3.2013 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka sisälsi kolme vaatimusta, joista ensimmäinen koski riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdan kumoamista, toinen saman säännöksen kumoamista siltä osin kuin siinä ei säädetä Bank Mellatin tapaukseen sovellettavasta poikkeuksesta ja kolmas sitä, että unionin yleinen tuomioistuin toteaisi, että päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 alakohtaa ei sovelleta Bank Mellatiin.
- 19 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kyseisen kanteen valituksenalaisella tuomiolla.
- 20 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi ensinnäkin valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa, ettei se SEUT 275 artiklan nojalla ollut toimivaltainen lausumaan kantajan vaatimusten kolmannesta osasta, sillä perusteella, että lainvastaisuusväitettä, joka SEUT 277 artiklan mukaisesti oli esitetty vaatimusten kolmannen osan osalta, ei ollut esitetty sellaisen kumoamiskanteen tueksi, joka olisi nostettu SEUT 275 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetusta ”päätöksestä, joka sisältää luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä”, koska päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 alakohdassa vahvistetut toimenpiteet ovat luonteeltaan yleisesti sovellettavia toimenpiteitä, joiden soveltamisala määritellään viittaamalla objektiivisiin perusteisiin.
- 21 Unionin yleinen tuomioistuin jätti seuraavaksi valituksenalaisen tuomion 59–61 kohdassa SEUT 263 artiklan neljännen kohdan nojalla kanteen tutkimatta siltä osin kuin se koski yhtäältä asetuksen N:o 267/2012 30 a artiklaa, sellaisena kuin se oli lisättyä riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdalla, sillä perusteella, että koska Bank Mellat oli Iraniin sijoittautunut rahalaitos, kyseinen säännös ei koskenut sitä, ja toisaalta asetuksen N:o 267/2012 30 b artiklan 3 kohdan ensimmäistä alakohtaa, sillä perusteella, ettei kyseinen säännös koskenut Bank Mellatia suoraan ja se sisälsi lisäksi täytäntöönpanotoimenpiteitä.
- 22 Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin myös hylkäsi valituksenalaisen tuomion 68–78 kohdassa Euroopan unionin neuvoston esittämän tutkimatta jättämistä koskevan väitteen, joka perustui siihen, ettei Bank Mellatilla ollut kanteen nostamisen ajankohtana intressiä riitauttaa riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdassa säädetyn järjestelmän laillisuutta, koska siihen kohdistui jo asetuksen N:o 267/2012 nojalla vahvistettuja varojen jäädyttämistä koskevia yksittäisiä toimenpiteitä, sillä perusteella, että kun kyseisten yksittäisten toimenpiteiden kumoaminen tuli voimaan tuomion 18.2.2016, neuvosto v. Bank Mellat (C-176/13 P, EU:C:2016:96) antamisen jälkeen, Bank Mellatiin tosiasiallisesti sovellettiin riidanalaisista järjestelmää kaikkine siitä johtuvine rajoituksineen suoraan lain nojalla ilman mitään oikeudellista lisätointa, joten Bank Mellatilla säilyi intressi riitauttaa kyseinen järjestelmä.
- 23 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi lopuksi neljä kanneperustetta, joihin Bank Mellat oli vedonnut vaatimustensa ensimmäisen ja toisen osan tueksi.

Asianosaisten ja muiden osapuolten vaatimukset

- 24 Bank Mellat vaatii, että unionin tuomioistuin
- kumoaa valituksenalaisen tuomion
  - kumoaa riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdan kokonaisuudessaan tai siltä osin kuin sitä sovelletaan valittajaan
  - toteaa, ettei päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 alakohtaa voida soveltaa siihen, ja
  - velvoittaa neuvoston korvaamaan valitukseen ja unionin yleisessä tuomioistuimessa käytyyn menettelyyn liittyvät kulut.
- 25 Neuvosto ja Euroopan komissio vaativat, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen ja velvoittaa Bank Mellatin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 26 Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen ja määrää sille aiheutuneet kulut korvattaviksi.

Valituksen tarkastelu

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 27 Neuvosto väittää ensisijaisesti, ettei Bank Mellatilla ole oikeussuojan tarvetta, koska riidanalainen järjestelmä kumottiin 16.1.2016 alkaen.
- 28 Neuvosto viittaa unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, johon on viitattu tuomion 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio (C-239/12 P, EU:C:2013:331), 61 kohdassa, ja väittää, ettei Bank Mellat saisi minkäänlaista etua siitä, että unionin tuomioistuin kumoaa riidanalaisen järjestelmän.
- 29 Kyseisen järjestelmän kumoaminen ei neuvoston mukaan nimittäin palauttaisi Bank Mellatia sen alkuperäiseen tilanteeseen, koska kyseiset toimenpiteet olivat yleisesti sovellettavia ja koskivat kaikkia iranilaisia rahalaitoksia samalla tavalla. Järjestelmän kumoaminen ei myöskään saisi neuvostoa tekemään jatkossa asianmukaisia muutoksia, koska kyseiset toimenpiteet on jo poistettu.
- 30 Neuvosto väittää lisäksi, että toisin kuin tilanteessa, josta oli kyse tuomioon 7.6.2007, Wunenburger v. komissio (C-362/05 P, EU:C:2007:322), johtaneessa asiassa, riidanalainen järjestelmä on kumottu, eikä ole enää muuta relevanttia menettelyä, johon voitaisiin vedota tai viitata vastaisuudessa.
- 31 Koska unionin yleinen tuomioistuin on lisäksi valituksenalaisella tuomiolla vahvistanut riidanalaisen järjestelmän lainmukaisuuden, se, että unionin tuomioistuin mahdollisesti kumoaisi sen, ei mitenkään voisi neuvoston mukaan toimia perusteena unionin vahingonkorvausvastuuta koskevalle kanteelle, koska edellytys, joka koskee oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, ei täyty.
- 32 Neuvosto viittaa lopuksi tuomioon 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio (C-239/12 P, EU:C:2013:331, 70–74 kohta), ja korostaa, ettei riidanalaisella järjestelmällä ole ollut vaikutusta Bank Mellatin maineeseen, koska – toisin kuin yksittäiset toimenpiteet – kyseinen järjestelmä koski kaikkia iranilaisia rahalaitoksia samalla tavalla.

- 33 Neuvosto huomauttaa tältä osin, ettei kyseinen järjestelmä merkitse sitä, että olisi väitetty, että valittaja tai asianomaiset muut iranilaiset pankit ja rahoituslaitokset olisivat tukeneet Iranin islamilaisen tasavallan toimintaa ydinaseiden levittämisen alalla. Neuvosto toteaa, että kuten valituksenalaisen tuomion 171–173 kohdasta ilmenee, mainittu järjestelmä oikeutettiin tarpeella torjua vaara siitä, että iranilaisia pankkeja ja rahoituslaitoksia käytettäisiin – mahdollisesti niiden tietämättä – tällaisen toiminnan edistämiseen.
- 34 Komissiolla on epäilyksiä sen suhteen, oliko valittajalla minkäänlaista oikeussuojan tarvetta nyt käsiteltävänä olevan valituksen tekemisajankohtana.
- 35 Koko sen ajan, kun Bank Mellatiin sovellettiin riidanalaista järjestelmää, siihen sovellettiin komission mukaan nimittäin myös tiukempia yksittäisiä rajoittavia toimenpiteitä, mikä komission mukaan merkitsee – kuten valituksenalaisen tuomion 75 kohdasta ilmenee – sitä, ettei riidanalaisen asetuksen antamisella ollut välitöntä vaikutusta Bank Mellatiin. Näin ollen riidanalaisen järjestelmän kumoamisella ei komission mukaan ole todellista vaikutusta Bank Mellatin tilanteeseen.
- 36 Valittaja ei komission mukaan ole myöskään osoittanut, että väitetty lainvastaisuus toistuisi tulevaisuudessa niistä olosuhteista riippumatta, jotka johtivat kantajan nostamaan kanteeseen, joten tuomiossa 7.6.2007, Wunenburger v. komissio (C-362/05 P, EU:C:2007:322), vahvistettua periaatetta ei voida soveltaa.
- 37 Komissio väittää lisäksi, ettei valitus voi johtaa siihen, että valittaja saisi korvauksen, joka menisi pidemmälle kuin se, mitä se sai tuomion 18.2.2016, neuvosto v. Bank Mellat (C-176/13 P, EU:C:2016:96), nojalla, kun otetaan huomioon, että mainitussa tuomiossa kyseessä olleet yksittäiset rajoittavat toimenpiteet olivat pakottavampia. Bank Mellatin olisi vaikeaa perustella, miten sen maineelle olisi riidanalaisen järjestelmän perusteella aiheutunut haittaa ajanjaksona, jona siihen sovellettiin myös yksittäisiä rajoittavia toimenpiteitä.
- 38 Bank Mellat väittää, että sillä on yhä oikeussuojan tarve riidanalaisen järjestelmän osalta sillä perusteella, että se saisi etua mainitun järjestelmän kumoamisesta.
- 39 Bank Mellat viittaa ensinnäkin analogisesti tuomioon 7.6.2007, Wunenburger v. komissio (C-362/05 P, EU:C:2007:322, 50–60 kohta), ja väittää, että neuvostoa on estettävä panemasta uudelleen täytäntöön asianomaisia pakotteita tai toteuttamasta tulevaisuudessa samankaltaista lainvastaista toimea esimerkiksi siinä tapauksessa, että kyseiset pakotteet päätetään palauttaa ennen kuin niiden kumoamisesta tulee lopullinen 20.10.2023, mikä on yhteisen kattavan toimintasuunnitelman perusteella mahdollista, jos Iranin islamilainen tasavalta ei noudata tiettyjä edellytyksiä.
- 40 Rahoitukseen kohdistuvan saarron kumoaminen voi Bank Mellatin mukaan olla myös peruste hyvitysluonteiselle vahingonkorvausvaatimukselle.
- 41 Bank Mellat toteaa lisäksi, ettei se, että tietty toimi kumotaan lainsäädännöllä tai että sen voimassaolo päättyy, poista valittajalta sen oikeussuojan tarvetta kyseisen toimen lainvastaisuuden osalta, koska lainsäädännöllä kumoaminen tai voimassaolon päättyminen ei vastaa tuomioistuimessa kumoamista.
- 42 Bank Mellat toteaa lopuksi, että riidanalaisella järjestelmällä on kielteinen vaikutus sen maineeseen ja että kyseisen järjestelmän kumoaminen merkitsisi muuta kuin hyvitysluonteista korvausta, koska neuvoston väitteet siitä, että iranilaiset pankit – niiden joukossa väistämättä myös Bank Mellat, joka on yksi Iranin merkittävimmistä pankeista – ovat osaltaan tukemassa ydinaseiden levittämistä, ovat erityisen vahingollisia varsinkin kyseisen pankin kannalta, koska se on kyennyt oikeudenkäynnissä, jossa vaadittiin siihen kohdistuvien yksittäisten rajoittavien toimenpiteiden kumoamista, näyttämään toteen, ettei se tukenut ydinaseiden levittämistä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 43 Neuvosto, jota komissio tukee, väittää, että Bank Mellat on menettänyt oikeussuojan tarpeensa riidanalaisen järjestelmän osalta samalla, kun kyseinen järjestelmä kumottiin 16.1.2016 alkaen tarkoituksena panna täytäntöön yhteinen kattava toimintasuunnitelma.
- 44 Tästä on muistettava, että neuvosto väitti unionin yleisessä tuomioistuimessa, ettei Bank Mellatilla ollut kanteen nostamisen ajankohtana intressiä riitauttaa riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdan laillisuutta, koska siihen kohdistui jo yksittäisiä varojen ja saatavien jäädyttämistä koskevia toimenpiteitä.
- 45 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 74–77 kohdassa kyseisen oikeudenkäyntiväitteen seuraavin perusteluin:
- ”74 Nyt käsiteltävässä asiassa [Bank Mellatiin] kohdistettiin kanteen nostamisen hetkellä [yksittäisiä] rajoittavia toimenpiteitä – – jotka liittyivät sen väitettyyn osallistumiseen ydinaseiden levittämiseen. Vaikka nämä rajoittavat toimenpiteet on kumottu [tuomiolla 29.1.2013, Bank Mellat v. neuvosto (T-496/10, EU:T:2013:39)], [tämä kumoaminen ei ollut tullut voimaan odotettaessa] valituksesta annettavaa tuomio[ta] Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 60 artiklan nojalla.
- 75 Siten pitää tosin paikkansa, että riidanalaisen asetuksen antamisella ei ole ollut välitöntä vaikutusta [Bank Mellatiin], koska siihen aiemmin kohdistetuilla [yksittäisillä] rajoittavilla toimenpiteillä säädettiin tiukemmista rajoituksista. – –
- 76 [Kuitenkin] on todettava, että riidanalaista asetusta sovelletaan sellaisenaan kaikkiin Iraniin sijoittautuneisiin rah[a]laitoksiin ja näin ollen myös [Bank Mellatiin]. Tämä toteamus merkitsee erityisesti sitä, että kun [Bank Mellatiin] kohdistettujen [yksittäisten] rajoittavien toimenpiteiden kumoaminen tuli myöhemmin voimaan [tuomion 18.2.2016, Bank Mellat v. neuvosto (C-176/13 P, EU:T:2016:96), julistamisen] johdosta, [Bank Mellatiin] sovellettiin mainittua järjestelmää [tosiasiallisesti] kaikkine siitä johtuvine rajoituksineen [suoraan lain nojalla] ilman mitään oikeudellista lisätointa.
- 77 Näin ollen siitä, että tässä asiassa todettaisiin, ettei [Bank Mellatilla] ole oikeussuojan tarvetta riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohtaa vastaan, olisi seurauksena se, että loukattaisiin tämän oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, koska siihen kohdistettujen [yksittäisten] rajoittavien toimenpiteiden lopullisen päättymisen jälkeen siihen sovellettaisiin riidanalaisen järjestelmän vaikutuksia, mutta se ei voisi vaatia riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 alakohdan kumoamista kanteen nostamisen määräajan päättymisen vuoksi.”
- 46 On kuitenkin todettava, että valituksenalaisen tuomion 76 kohdan toisessa virkkeessä oleva toteamus ei selvästikään pidä paikkaansa, koska 18.2.2016 alkaen, jolloin Bank Mellatiin sovellettavien yksittäisten rajoittavien toimenpiteiden kumoaminen tuli voimaan tuomion 18.2.2016, Bank Mellat v. neuvosto (C-176/13 P, EU:T:2016:96), julistamisen johdosta, siihen ei sovellettu tosiasiallisesti ja suoraan lain nojalla riidanalaista asetusta, koska kyseinen järjestelmä oli jo poistettu käytöstä 16.1.2016 alkaen.
- 47 Toisin kuin valituksenalaisen tuomion 77 kohdassa todetaan, ei näin ollen voida väittää, että Bank Mellat oli säilyttänyt oikeussuojan tarpeen riidanalaista järjestelmää vastaan sillä perusteella, että sen olisi voitava nostaa kanne kyseisen järjestelmän kumoamiseksi, koska kyseistä järjestelmää alettiin soveltaa siihen 18.2.2016 alkaen.
- 48 Koska riidanalainen järjestelmä kumottiin ennen valituksenalaisen tuomion julistamista, esille tuli kysymys siitä, aiheutuiko kyseisestä kumoamisesta se, että Bank Mellat menetti oikeussuojan tarpeensa sellaisen kanteen nostamisen osalta, jossa vaadittiin kyseisen järjestelmän kumoamista.

- 49 Koska se, raukeaako lausunnon antaminen asiassa sen takia, ettei kantajalla ole enää oikeussuojan tarvetta, on kysymys, jonka unionin tuomioistuimet voivat unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 131 artiklan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 149 artiklan mukaan tutkia viran puolesta, unionin tuomioistuin voi nyt käsiteltävänä olevan valituksen osalta tutkia – tarvittaessa viran puolesta –, onko mainitusta kumoamisesta aiheutunut se, ettei Bank Mellatilla enää ole ollut oikeussuojan tarvetta unionin yleisessä tuomioistuimessa (ks. analogisesti tuomio 23.4.2009, Sahlstedt ym. v. komissio, C-362/06 P, EU:C:2009:243, 22 kohta ja tuomio 27.2.2014, Stichting Woonpunt ym. v. komissio, C-132/12 P, EU:C:2014:100, 45 kohta).
- 50 Tästä on muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kantajan oikeussuojan tarpeen on kanteen kohteen kannalta oltava olemassa kannetta nostettaessa, tai muuten kanne jätetään tutkimatta. Tämän oikeudenkäynnin kohteen on oikeussuojan tarpeen tavoin oltava olemassa tuomioistuimen ratkaisun julistamiseen saakka, tai muuten lausunnon antaminen asiassa raukeaa, ja tämä edellyttää sitä, että kanteen lopputulos voi tuottaa kantajalle etua (tuomio 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio, C-239/12 P, EU:C:2013:331, 61 kohta ja tuomio 9.11.2017, HX v. neuvosto, C-423/16 P, EU:C:2017:848, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Tässä yhteydessä on aiheellista tutkia ensiksi, voidaanko 28.5.2013 annetussa tuomiossa Abdulrahim v. neuvosto ja komissio (C-239/12 P, EU:C:2013:331) todettuja periaatteita soveltaa sellaisten toimenpiteiden osalta, jotka on vahvistettu riidanalaisella järjestelmällä.
- 52 Kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa oli kyse erityisesti siitä, oliko kantaja säilyttänyt oikeussuojan tarpeen vaatien sellaisen asetuksen kumoamista, jolla hänen nimensä oli sisällytetty luetteloon henkilöistä ja yhteisöistä, joiden epäiltiin olevan terroristijärjestöä lähellä ja joihin tällä perusteella kohdistui kaikkien heidän varojensa ja saataviensa jäädyttäminen, tilanteessa, jossa hänen nimensä oli poistettu luettelosta asetuksella, joka oli annettu sen jälkeen, kun unionin yleisessä tuomioistuimessa oli nostettu kanne kyseisistä asetuksista ensimmäisen osalta.
- 53 Unionin tuomioistuin katsoi tältä osin, että kantaja säilytti oikeussuojan tarpeensa, koska se, että hänen nimensä oli riidanalaisella toimella sisällytetty mainittuun luetteloon, oli aiheuttanut hänelle kiistatonta henkistä kärsimystä, joka liittyi siihen vahinkoon, joka hänen maineelleen oli aiheutunut ”voimakkaasta paheksunnasta ja epäluottamuksesta, jotka liittyvät siihen, että kyseessä olevat henkilöt nimetään julkisesti terroristijärjestöä lähellä oleviksi henkilöiksi”, ja koska kyseisen toimen mahdollinen kumoaminen oli omiaan tuottamaan hänelle etua, eli hänen maineensa palauttamisen ja siten tietynlaisen korvauksen mainitusta henkisestä kärsimyksestä.
- 54 Näitä tuomiossa 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio (C-239/12 P, EU:C:2013:331), todettuja periaatteita ei kuitenkaan voida sellaisenaan soveltaa sellaisten toimialakohtaisten rajoittavien toimenpiteiden osalta, jotka on vahvistettu riidanalaisella järjestelmällä.
- 55 Koska tällaisia toimialakohtaisia rajoittavia toimenpiteitä sovelletaan yleisesti kaikkiin Iranin islamilaisen tasavallan pankkeihin ja rahoituslaitoksiin, ne ovat nimittäin luonteeltaan hyvin erilaisia kuin varojen ja saatavien jäädyttämistä koskevat yksittäiset toimenpiteet, joista oli kyse viimeksi mainittuun tuomioon johtaneessa asiassa.
- 56 Tästä on muistettava, että yleisesti sovellettavat rajoittavat toimenpiteet, kuten nyt kyseessä olevat toimialakohtaiset toimenpiteet, eivät kohdistu yksilöityihin luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin, koska niiden soveltamisala on määritetty viittaamalla objektiivisiin kriteereihin (ks. vastaavasti tuomio 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, 97 kohta).
- 57 Nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisella järjestelmällä vahvistetut rajoittavat toimenpiteet perustuivat ennen kaikkea unionin ja Iranin islamilaisen tasavallan pankkien ja rahoituslaitosten välisten liiketoimien kieltämiseen, ellei asianomainen jäsenvaltio ollut antanut niitä koskevaa ennakkolupaa, jotta estettäisiin mahdollisesti pankkien ja rahoituslaitosten tietämättä tapahtuva ydinaseiden

levittämiseen liittyvien sellaisten taloudellisten varojen, muun omaisuuden tai muiden resurssien siirtäminen, jotka voisivat edistää kyseisen valtion ydinalan toimia, joihin liittyy joukkotuhoukseen leviämisen vaara, tai ydinasejärjestelmien kehittämistä.

- 58 Se, että kyseiset toimialakohtaiset rajoittavat toimenpiteet ovat voineet vaikuttaa Bank Mellatin kaltaisen pankin tai rahoituslaitoksen toimintaan, ei kuitenkaan merkitse – kuten julkisasiamieskin on todennut ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa –, että kyseiset toimenpiteet olisivat seuraamus kyseisen yksikön syyksi luettavasta nimenomaisesta toiminnasta, koska kyseisiä yleisesti sovellettavia toimenpiteitä sovelletaan riippumatta siitä, onko mainittu yksikkö mahdollisesti osallistunut Iranin ydinaseiden levittämiseen.
- 59 Näin ollen on todettava, että – toisin kuin yksittäistapauksessa sovellettavien rajoittavien toimenpiteiden tapauksessa – ei voida väittää, että kyseiset yleisesti sovellettavat rajoittavat toimenpiteet olisivat omiaan aiheuttamaan tiettyyn toimijaan kohdistuvan varman aineettoman vahingon, joka liittyy sen maineen vahingoittamiseen ja joka on rinnastettavissa vahinkoon, joka aiheutuu voimakkaasta paheksunnasta ja epäluottamuksesta, jotka liittyvät siihen, että kyseessä olevat henkilöt nimetään julkisesti esimerkiksi terroristijärjestöä lähellä oleviksi henkilöiksi (ks. vastaavasti tuomio 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio, C-239/12 P, EU:C:2013:331, 70 kohta), tai että kyseisten toimenpiteiden mahdollinen kumoaminen olisi omiaan tuottamaan Bank Mellatille etua sen maineen palauttamisen muodossa ja siten tarjoamaan tietynlaisen korvauksen tällaisesta aineettomasta vahingosta.
- 60 Siltä osin kuin on lisäksi kyse vaikutuksista, joita riidanalaisessa järjestelmässä vahvistetuilla toimenpiteillä voi olla tiettyihin oikeuksiin ja vapauksiin, joihin asianomaiset pankit ja rahoituslaitokset voivat vedota erityisesti siltä osin, kuin mainitut toimenpiteet saattavat estää tiettyjen rahoitustoimien toteuttamisen, on palautettava mieleen, että kuten unionin tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, rajoittavilla toimenpiteillä on määritelmällisesti vaikutuksia muun muassa omaisuudensuojaan ja vapaaseen ammatinharjoittamiseen ja että niillä aiheutetaan siten vahinkoa tahoille, jotka eivät ole millään tavalla vastuussa siitä tilanteesta, joka on seuraamusten asettamisen perustana (ks. vastaavasti tuomio 30.7.1996, Bosphorus, C-84/95, EU:C:1996:312, 22 kohta ja tuomio 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, 149 kohta).
- 61 Vaikka oletettaisiinkin, että on olemassa korjattavissa oleva vahinko, on kuitenkin todettava, kuten unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 75 kohdassa, että riidanalaisen järjestelmän käyttöönotolla ei ole ollut erillistä ja tosiasiallista vaikutusta Bank Mellatiin, koska yksittäisillä rajoittavilla toimenpiteillä, joita siihen kohdistui koko sen ajan, jolloin riidanalaisista järjestelmää sovellettiin, säädettiin tiukemmista rajoituksista. Siltä osin kuin kyseiset rajoitukset perustuivat Bank Mellatin varojen ja saatavien yleiseen jäädyttämiseen, Bank Mellat ei näin ollen missään tapauksessa voinut suorittaa yhtäkään rahoitustoimenpidettä, joka oli kielletty riidanalaisella järjestelmällä vahvistetuilla toimialakohtaisilla toimenpiteillä.
- 62 Näin ollen on todettava, että sen jälkeen, kun riidanalainen järjestelmä kumottiin 16.1.2016 yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon yhteydessä, se, että unionin tuomioistuimet olisivat kumonnet riidanalaisen järjestelmän, ei enää voinut tuottaa Bank Mellatille sellaista etua, jolla olisi voitu oikeuttaa sen oikeussuojan tarpeen säilyttäminen.
- 63 Tätä päätelmää ei voida asettaa kyseenalaiseksi Bank Mellatin argumentilla, jonka mukaan sen oikeussuojan tarpeen säilyminen voisi perustua periaatteeseen, jonka unionin tuomioistuin on vahvistanut tuomiossaan 7.6.2007, Wunenburger v. komissio (C-362/05 P, EU:C:2007:322), sen takia, että neuvostoa olisi estettävä panemasta uudelleen täytäntöön sellaisia rajoittavia toimenpiteitä, joita asetetaan riidanalaisella järjestelmällä ja joita Bank Mellat pitää lainvastaisina, siinä tapauksessa, ettei Iranin islamilainen tasavalta noudattaisi tiettyjä edellytyksiä, joita sille asetetaan yhteisen kattavan toimintasuunnitelman nojalla.

- 64 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee tältä osin, että kantajalla voi tietyissä tilanteissa säilyä intressi vaatia asian vireillä ollessa lainsäädännöllä kumotun toimen kumoamista saadakseen riidanalaisen toimen antajan tekemään jatkossa asianmukaiset muutokset ja siten estääkseen sen riskin, että lainvastaisuus, jonka väitetään rasittavan riidanalaista toimea, toistuu (tuomio 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio, C-239/12 P, EU:C:2013:331, 63 kohta).
- 65 Oikeuskäytännössä vahvistettu periaate on – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 44 kohdassa – kuitenkin rajattava tilanteisiin, joissa kantaja osoittaa täsmällisesti ja konkreettisesti sen, että on olemassa vaara väitetyyn lainvastaisuuden uusiutumisesta.
- 66 Bank Mellat on kuitenkin tyytynyt ainoastaan väittämään yleisesti, että tällainen uusimisen vaara on olemassa, ilmoittamatta täsmällisesti seikkoja, joiden perusteella kyseisen vaaran toteutuminen on todennäköistä.
- 67 On nimittäin todettava, että vaikei ehdottomasti voida sulkea pois sitä, että – kuten Bank Mellat on todennut – Iranin islamilaisen tasavaltaa vastaan toteutetaan tulevaisuudessa uudelleen rajoittavia toimenpiteitä, tällaisessa tapauksessa olisi kyse uudesta tilanteesta, joka johtaisi mahdollisesti sellaisiin rajoittaviin toimenpiteisiin, jotka ovat verrattavissa niihin toimenpiteisiin, jotka asetetaan riidanalaisella järjestelmällä, tai muunlaisiin toimenpiteisiin. On kuitenkin todettava, että vaikka oletettaisiin, että riidanalainen järjestelmä olisi lainvastainen – mitä unionin tuomioistuin ei ole todennut –, pelkästään se mahdollisuus, joka liittyy siihen, että tällainen väitetty lainvastaisuus uusitaan ottamalla tulevaisuudessa käyttöön kyseiseen järjestelmään verrattavissa olevia rajoittavia toimenpiteitä, ei riitä – kun otetaan huomioon se laaja toimintavapaus, joka neuvostolla on, kun se määrittelee rajoittavien toimenpiteiden kohdetta (tuomio 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, 88 kohta) – osoittamaan riittävän täsmällisesti ja konkreettisesti tällaisen uusimisen vaaraa, jotta Bank Mellat voisi säilyttää oikeussuojan tarpeen tässä oikeudenkäynnissä.
- 68 Tästä seuraa, että kun otetaan huomioon tämän tuomion 50 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä vahvistetut periaatteet, unionin yleisellä tuomioistuimella ei enää ollut aihetta lausua kumoamiskanteesta, jonka Bank Mellat oli nostanut riidanalaisen järjestelmän osalta, koska asian ollessa vireillä ja ennen kuin valituksenalainen tuomio annettiin, Bank Mellat oli menettänyt kokonaan oikeussuojan tarpeen kyseisen riidanalaisen järjestelmän osalta. On nimittäin todettava, että kun otetaan huomioon se, että kyseinen järjestelmä oli poistettu käytöstä 16.1.2016 alkaen, ja tämän tuomion 51–67 kohdassa esitetyt toteamukset, kyseisen kanteen lopputulos ei olisi voinut hyödyttää Bank Mellatia.
- 69 Valituksenalainen tuomio on kaiken edellä esitetyn perusteella kumottava.

Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne

- 70 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisessä virkkeessä määrätään, että kun unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu kumotaan, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen. Nämä edellytykset täyttyvät tässä asiassa.
- 71 Koska valituksenalainen tuomio on kumottava sen takia, ettei Bank Mellatilla enää ole oikeussuojan tarvetta toimia kyseisessä asiassa kantajana unionin yleisessä tuomioistuimessa, on todettava, ettei unionin tuomioistuimen ole enää aiheellista lausua kanteesta, jonka Bank Mellat on nostanut unionin yleisessä tuomioistuimessa.

Oikeudenkäyntikulut

- 72 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 142 artiklan mukaan, jota sovelletaan kyseisen työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, on niin, että jos lausunnon antaminen asiassa raukeaa, unionin tuomioistuin määrää oikeudenkäyntikuluista harkintansa mukaan.
- 73 Koska valituksenalainen tuomio on kumottu mutta koska Bank Mellat on menettänyt intressinsä toimia kantajana unionin yleisessä tuomioistuimessa, on määrättävä, että Bank Mellat ja neuvosto vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan, jotka liittyvät valitusmenettelyyn ja ensimmäisessä oikeusasteessa käytyyn menettelyyn.
- 74 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 4 kohdassa määrätään, että unionin tuomioistuin voi määrätä, että ensimmäisessä oikeusasteessa väliintulijana esiintynyt taho, joka on osallistunut asian käsittelyyn kirjalliseen tai suulliseen vaiheeseen unionin tuomioistuimessa, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 75 Näin ollen Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kumotaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 2.6.2016, Bank Mellat v. neuvosto (T-160/13, EU:T:2016:331).**
- 2) **Lausunnon antaminen asiassa raukeaa siltä osin kuin on kyse kanteesta, jonka Bank Mellat on nostanut asianumerolla T-160/13 ja jossa vaaditaan kumoamaan Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 267/2012 muuttamisesta 21.12.2012 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1263/2012 1 artiklan 15 alakohta tai kyseinen säännös siltä osin kuin siinä ei säädetä Bank Mellatin tapaukseen sovellettavasta poikkeuksesta, ja Bank Mellatin vaatimuksesta siitä, että unionin yleinen tuomioistuin toteaisi, ettei Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 15.10.2012 annetun neuvoston päätöksen 2012/635/YUTP 1 kohdan 6 alakohtaa voida soveltaa siihen.**
- 3) **Bank Mellat ja Euroopan unionin neuvosto vastaavat kumpikin omista oikeudenkäyntikuluistaan, jotka liittyvät valitusmenettelyyn ja ensimmäisessä oikeusasteessa käytyyn menettelyyn.**
- 4) **Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta sekä Euroopan komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset